

ERA.T-76.1.12529

A-2271

ENSV MINISTRITE NÖUKOGU RIJKLIK EHITUSKOMITEE
KULTUURIMÄLESTISTE RIJKLIK PROJEKTEERIMISE INSTITUUT

RUPI "EESTI EHITUSMÄLESTISED"

OBJEKTI AADRESS: Võru rajoon, Rõuge k/n.

OBJEKT: Sänna Mäeveski

TELLIJA: ENSV Ehituskomitee VLAKV

TÖÖ № III-83049

Ettekirjutused arhitektuurimälestiste
korraстamiseks **Ei** jrк.

KÖIDE IX - Sänna Mäeveski

Peaарhitekt

Osakonna juhataja

Osakonna peaарhitekt

Projekti peainsener

H. Toss

V. Kukkur

A. Kann

J. Treikelder

VI jrk. koosseis

- Köide I - Kõltsu mõis (Harju raj.)
Köide II - Lustivere mõis (Jõgeva raj.)
Köide III - Pagari mõis (K.-Järve raj.)
Köide IV - Mäetaguse mõis (K.-Järve raj.)
Köide V - Ärina tuuleveski (Rakvere raj.)
Köide VI - Kuie tuuleveski (Rakvere raj.)
Köide VII - Hummuli mõis (Valga raj.)
Köide VIII - Õisu mõisa vesiveski (Viljandi raj.)
Köide IX - Sänna Mäeveski (Võru raj.)
Köide X - Nursi Vallamaja (Võru raj.)

Köite koostas:

Nimi, eesnimi	Ametikoht	Allkiri	Märkused
---------------	-----------	---------	----------

Suuder, Olev

ajaloolane

1. Üldandmed

Kaitsealused objektid: vesiveski.

Aadress: Võru rajoon, Rõuge k/n.

Valdaja: Rõuge sovhoos

Kasutaja: Rõuge sovhoos

Kasutusviis: kasutusetat.

2. Ajalooline ülevaade

Sänna Mäeveski kuulus Sänna mõisale. Vanimad kirjalikud teated mõisast pärinevad 1586.a. 17.sajandil sai mõisa omanikuks von Budbergide suguvõsa, kellele see kuulus 1837.aastani. Mõne omanikuvahetuse järel sai see von Vietinghoffide pärusmõisaks ning kuulus nendele kuni 1920.aasta maareformini.¹

Veski kohta on teateid 17.sajandist. Ajaloolise traditsiooni järgi olevat piiskopi ajal sellel kohal asunud kabel ning hilisemal ajal on see veskiks ümber ehitatud. Selle versiooni töepärasus vajab muidugi tõsist uurimist.

Tänaseni säilinud hoone on arvatavasti püstitatud 18. sajandil ning viimase sajandivahetuse paiku põhjalikult ümber ehitatud.

¹ L.v. Stryk. Beiträge zur Geschichte der Rittergüter Livlands. I Theil. Dorpat 1877, lk.273; Võrumaa. Maateaduslik, tulunduslik ja ajalooline kirjeldus. Tartu 1926, lk.303.

3. Ehituskirjeldus

Mäeveski situatsioon on omapärane - kanaliga on vesi juhitud Pärlijõe sängist veidi kaugemal asuvale veskile. Veski on kahekorruseline lameda viilkatusega hoone, mille ühes otsas paiknevad eluruumid. Väga paksud, osaliselt maa-kivist, osaliselt tellistest välisseinad on krohvitud, akna- ja ukseavad on markeeritud kitsa krohvraamistusega. Turbiiniruum on madala külgeehitusena veskipoolses otsas. Hoone tagakülgel asub maakividest mootoriruum.

4. Ettekirjutused valdajale

Sänna Mäeveski kujutab endast ainulaadset tööstusarhitektuuri näidet. Hoone on praegu kahjuks väga halvas tehnilises seisundis ning seisab kasutuseta. Katus laseb läbi, selle puitkonstruktsioon on mädanenud, osaliselt puudub veski poolel katusekate hoopiski. Välisseinte ülemine äär on pude ning varisemisohtlik. Seintes on praod läbi kahe korruuse. Puitosad mädanevad. Eluruumidel puuduvalt aknad ning need on avatud ilmastiku meelevallale ning vandaalidele. Niisuguse katastrofaalse seisukorra jätkumine põhjustab lähitulevikus vesiveski täieliku varemestumise.

Pisiremontidega siin olukorda parandada pole võimalik. Samuti pole otstarbekas vaid säilitusremont, kuna enne uue, kasvöi hädapärasegi katuse tegemist on vajalik remontida müüride ülemised osad. Niisugusena läheb säilitusremont kulukaks ning ilma hoone edaspidise kasutamise plaanita pole perspektiivikas. Seepärast on vajalik kiiremas korras leida hoonele sihipärane kasutusviis. Ideaaljuhul tuleks taastada Mäeveski jahuveskina. Arvestades praegusi laiemaid majanduslikke või-

malusi võiks hoonet hakata kasutama koperatiiv või eraettevõtja, kes jahvataks vilja, valmistaks pagaritooteid ning samas ka müüks neid. Sinna juurde võiks kuuluda veel mõni komertslik suund. Vajaduse korral tuleks taastada veski körvalhooned. Selliselt oleks võimalik anda veskile praktiline ning majanduslikult tasuv funktsioon ja ühtlasi eksponeerida ajaloolist arhitektuuri. Niisuguse kasutuse on leidnud paljud veskid Lääne-Euroopas.¹

Nagu juba öeldud, kujutab Sänna Mäeveski endast ainulaadset ehitusmälestist. Hoone vajab ehitusajaloolist uurimist ning asjatundlikult koostatud restaureerimisprojekti. Konsultatsiooni, eritingimuste või projektdokumentatsiooni saamiseks pöörduda RUPI "Eesti Ehitusmälestised" poole.

Fotod

1. Vesiveski esikülg. O. Suuderi foto, 1986.

¹ Anto Juske. Ma sammun mööda Euroopat ja pähe potsatavad pirnid. - "Maaleht", 8.dets. 1988.

